

*Vážení příznivci venkova a Moravského krasu,
v dalším tomto čísle zpravodaje naleznete informace ze světa rozvoje venkova a dotací –tentokrát o přípravě strategického plánu LEADER MAS Moravský kra o.s. a o inovacích v LEADERU.*

*Jozef Jančo
manažer MAS Moravský kras o.s.*

EU a rozvoj venkova:

EU chce podpořit a dále rozvíjet chov ryb

Ve světle rostoucí poptávky po rybách a zároveň se snižující nabídky mořských ryb role akvakultury, resp. hospodářského chovu ryb roste. Je tudíž třeba přijít s nástroji, které podpoří udržitelný růst a konkurenceschopnost akvakultury v EU. O možných nástrojích, jakými jsou např. udržení kvality a zdravotních standardů rybích produktů, ochrana životního prostředí s důrazem na čistotu vody, jednali ministři zemědělství a rybolovu v Lucemburku. Výsledkem jednání je memorandum podepsané přibližně polovinou členských států EU.

„Pro Českou republiku se jedná o důležité téma, kterému hodlám věnovat pozornost i během našeho předsednictví. Hlavním cílem je podpořit další rozvoj akvakultury v EU a zvýraznit roli sladkovodní akvakultury, kde Česká republika patří k předním hráčům na trhu,“ komentoval memorandum ministr Gadalovič.

Vedle klasických nástrojů na podporu a další rozvoj akvakultury, které mohou pomoci růstu produkce a spotřeby, tj. marketingových a obchodních nástrojů, se na pořadu jednání objevila i další témata. Ministři se zabývali zjednodušením a zpřehledněním legislativy, udržením kvalitativních a zdravotních standardů produktů akvakultury a ochranou životního prostředí. Předmětem debaty byl rovněž rozvoj akvakulturních oblastí či udržení rovnováhy u některých dravců jako například u kormorána. Řádově polovina členských států EU včetně České republiky podepsala memorandum o akvakultuře. Evropská komise plánuje, že předloží své Sdělení k akvakultuře na konci tohoto roku. Sdělení bude pak projednáváno během českého předsednictví v první polovině 2009.

Pojem akvakultura představuje cílevědomé, plánované obhospodařování vodních ploch za účelem dlouhodobě stálých výnosů vodní fauny a flory. Významu začala akvakulturní technologie nabývat koncem 20. století v důsledku snížení výnosů tradičního rybolovu. Akvakultura je tedy alternativou k tradičnímu rybolovu a možným řešením pro výživu lidstva, zejména vzhledem k extrémnímu vymírání dnes lovených ryb během posledních let či desetiletí. První zmínky o odchovu ryb v akvakulturních farmách pocházejí z Číny z roku 460 př. n. l. V našich zemích byly první „akvakulturou“ ve středověku založené rybníky.

Petr Vorlíček, tiskový mluvčí MZe

Program rozvoje venkova (PRV):

Informace pro žadatele o dotaci z PRV – zpřesnění pravidel – Hlášení o změnách zasílané poštou

Na základě požadavku žadatelů/příjemců dotace a zkušeností SZIF při administraci žádostí o dotaci z PRV ve věci ověřování podpisu na Hlášení o změnách v případě jeho doručení poštou bylo dne 9.6.2008 panem ministrem zemědělství Mgr. Petrem Gandalovičem schváleno zpřesnění Pravidel, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 – část A obecné podmínky, kapitola 10 Provádění změn, písm. e) v následujícím znění. Hlášení o změnách zaslané poštou bude

požadováno vždy s úředně ověřeným podpisem žadatele/příjemce dotace. Tato změna je platná ode dne schválení panem ministrem a týká se všech Hlášení o změnách zasílaných poštou po tomto dni, tj. i Hlášení o změnách k žádostem zaregistrovaným v předešlých kolech příjmu žádostí.

Strategický plán Leader

Proběhlo setkání pracovní skupiny „mládež“

Dne 28.4.2008 proběhlo setkání pracovní skupiny „mládež“. Cílem první schůzky bylo stanovit náplň a formy její činnosti. Přítomní na základě vlastních zkušeností a informací zkoušeli poskládat obrázek potřeb jednotlivých věkových kategorií dětí/mládeže v regionu, který pokrývá MAS MK.

1. Mapování potřeb. Hlavním bodem, na kterém se účastníci schůzky shodli, byla potřeba zmapování potřeb dětí a mládeže v regionu systematickým způsobem. Za tím účelem by bylo vhodné oslovit organizace, které s dětmi systematicky pracují:

- Mateřské a základní školy,
- Skauti,
- Pionýři,
- Sdružení netradičních sportů,
- SDH,
- Futsalisti,
- Školní klub,
- ZUŠ,
- Školní parlamenty,
- a další.

Dáša Zouharová je ochotna začít pracovat na metodice oslovování dětí za účelem zjištění jejich potřeb. V létě by se pro monitorování potřeb dětí daly využít i dětské tábory. Cílem zjišťování by byl seznam toho, co dětem v jednotlivých obcích chybí. Je třeba se vyvarovat anket, na které by nenavazovaly konkrétní výstupy – zejména starší děti jsou pak zklamané a demotivované. Negativní zkušenost je z Pístovic, kde akce pro mladé nemají příliš ohlas.

2. Prezentace příkladů „dobré praxe“. Možná by stálo za pokus angažovat člověka (studenta pedagogiky např.), který by objížděl školy či jiná zařízení pro děti a mládež, s prezentací „příkladů dobré praxe“, kdy vzniklo něco funkčního pro mladé, a kdy se na tom mladí i podíleli. Příklady:

Dobrym příkladem participativního procesu bylo zřízení malé posilovny ve Vilémovicích. S pomocí dospělých si tam děti posilovnu sami vybudovali a podílí se na jejím provozu.

V Jedovnicích zase udělali průzkum, ze kterého vzešly potřeby dětí, které se nechtějí věnovat fotbalu – a vzniklo sdružení netradičních sportů. Mládež si vybavila malou místnost pro sebe, kde se můžou mladí snadno scházet, zahrát si ping pong, fotbálek, šipky. K dispozici mají kuchyňku. Obecní policie má od místnosti klíče, na dveřích jsou vylepená pravidla, existuje povinnost zapisovat, kdo místnost odemknul, kolik tam bylo lidí, kdy se otevřelo a kdy se zavřelo. Musí být přítomen alespoň jeden osmnáctiletý.

V Podomí se zase uchytil breakdance, který vede to deváták. Prostě si před bytovkou rozvinou koberec a pustí kazeták a tancují.

3. Fundraisingové aktivity. MAS by mohla informovat mladé o naskýtajících se možnostech financování (např. projekty „make a connection“, nadace VIA aj.). Padl též nápad podat na vhodnou výzvu velký projekt na dětská hřiště ve více obcích regionu. Navazovalo by to na výsledky mapování

potřeb. Dětská hřiště je přitom třeba pojímat jako místo pro setkávání místní komunity (tj. vč. laviček, stínu atd.). Občas existují obavy ze setkávání „nekalých živlů“ na takových místech – vhodným plánováním se tomu ale dá zabránit. Od roku 2009 však bude pro dětská hřiště nutno zpracovat hlukovou studii, čímž se věc komplikuje. Z peněz LEADER+ by pak šlo podpořit truhláře z regionu, aby si nechal certifikovat dětské prolézačky a vyráběl je pro potřeby obcí v regionu i jinde.

Dobrou inspirací pro nový podnik je dětský herní park v Radvánovicích u Turnova, který provozuje firma Tomovy parky. Nic takového v okolí Brna není a jistě by to přitáhlo velkou pozornost a možná by to bylo ekonomicky zajímavé. Stálo by za to zjistit více.

4. Různé. V Jedovnicích by rádi upravili prostor pod hrází rybníka, chtějí tam udělat něco pro kolaře a skejtaře. V Jedovnicích též chtějí udělat vodní lyžování (jakýsi vlek na vodní lyže, podobně jako jsou vleky na sjezdovkách). Dalším nápadem je „sportovní amfiteátr v Jedovnicích“ (pro náctileté i dospělé). Na schůzce zaznělo, že umístění atrakcí, překračujících obecní význam, by měly být naplánovány právě na úrovni regionální instituce, jako je MAS.

Jako dobrý se jeví koncept školy jako komunitního centra – „škola by měla svítit do devíti, ne jen do tří“.

Přijďte s námi plánovat nové akce.

Přijďte rozhodnout, do čeho je třeba investovat.

Přijďte proto, abychom věděli, co si o tom myslíte a co potřebujete.

O termínech společných jednání budete informováni prostřednictvím tohoto zpravodaje nebo prostřednictvím webu místní akční skupiny (www.spolekmoravskykras.cz).

V případě že máte zájem aktivně pracovat v pracovních skupinách, kontaktujte nás!

Strategický plán Leader- pozvánka

Veřejné projednávání Strategického plánu LEADER

3. veřejné projednávání Strategického plánu LEADER se bude konat dne 14.7.2008 v 15 hodin v zasedací místnosti ZEMSPOL a.s. Sloup.

Program:

- 1. Tvorba fichí podle dalších součástí SPL**
- 2. Nastavení managementu řízení**
- 3. Inovace v SPL**
- 4. Finalizace SPL a příloh**

Všichni členové a příznivci MAS Moravský kras o.s. jsou srdečně zváni.

Pozvánka na setkání partnerů a příznivců

Dovolujeme si Vás pozvat na setkání partnerů a příznivců MAS Moravský kras o.s. které se bude konat dne 5.7.2008 u příležitosti 13. ročníku SLAVNOSTÍ ŽELEZA a 10. ročníku ŠUTROBITÍ (setkání přátel rudických geod) na na Větrném mlýně v Rudici.

Na neformálním setkání "u kulatého stolu" v čase od 10.00 do 12.00 v salonku restaurace Dělnický dům navrhujeme následující program:

- 1. Aktuální stav přípravy SPL MAS Moravský kras o.s.**
- 2. Projekty spolupráce LEADER**
- 3. Operační programy přeshraniční spolupráce SR-ČR a PR-ČR.**
- 4. Operační program nadnárodní spolupráce střední Evropa**
- 5. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a programy rozvoje venkova v jednotlivých zemích**
- 6. Místní produkty**
- 7. Spolupráce na projektech na rozvoj cestovního ruchu.**

Z důvodu rezervace místa a občerstvení prosíme o potvrzení Vaší účasti.

Podrobnosti o minulém ročníku slavností železa naleznete na:
<http://www.rudice.info/fotogalerie.php?catsel=11>.

Obec Rudice, Technické muzeum Brno, Česká speleologická společnost ZO 6-04 Rudice,
Český svaz ochránců přírody a kulturních památek Nový hrad, občanské sdružení VĚTRÁK
a Místní akční skupina Moravský kras o.s.
pořádají

13. ročník

SLAVNOSTÍ ŽELEZA

MAS Moravský kras

a 10. ročník

ŠUTROBITÍ

setkání přátel rudických geod

5. července 2008

na Větrném mlýně v Rudici

Motto: „CESTA STALETÍMI“

Program podle hodin

09:00 hodin	Příprava historické pece k tavbě
10:00 hodin	Zahájení slavností
10:15 hodin	Historie železářství v okolí Rudice – Otevření nové expozice Hornictví v muzeu Větrný mlýn
10:30 hodin	Tavba ve slovanské peci, ukázky kovářské a umělecko-kovářské práce
13:00 hodin	Řezání a hodnocení přinesených geod
16:30 hodin	Předpokládané ukončení tavby železné rudy ve slovanské peci
16:30 hodin	Slosování tomboly

Program podle staletí

10. – 11. století	Ukázka tavby železa v původní slovanské peci
15. – 16. století	Středověký šenk s obsluhou v dobových oděvech, reprodukováná dobová hudba, stan se zbrojnicí, názorný výklad o středověkých zbraních, ukázka výroby zbroje.
16. – 20. století	Možnost návštěvy naučné stezky RUDICKÉ DOLY.
21. století	Práce uměleckého kováře – ukázky, výstava moderní umělecké litiny Volná prohlídka muzea Větrný mlýn a Geoparku Řezání kamenů Prezentace MAS Moravský kras o.s. a partnerských místních akčních skupin MAS Regionu Poodří o.s., MAS Moravská cesta o.s., LGD Dolina Baryczy (Polsko) a Mikroregionu Dunajská Magistrála (Slovensko). Prodej certifikovaných produktů Moravského krasu

LEADER jako metoda

Inovace v programu Leader+: finský pohled

V programu Leader+ existuje pestrá škála projektů, některé z nich jsou evidentně velmi inovační. Kde jinde byste našli například zahrádkářskou terapii pro seniory, oděvy z tulení kůže, venkovskou operu s profesionály i místními obyvateli a ještě mnohem více. Jsou to všechno příklady různých druhů inovace, která se týká přístupu, provedení a použité technologie a kterou lze najít v projektech financovaných z finského programu Leader+.

Co je to inovace?

Inovace je základním prvkem metodiky programu Leader a Leader jako systém pilotních projektů ze své podstaty vyžaduje inovační přístupy k místnímu rozvoji ve venkovských oblastech. Místní programy by měly zahrnovat akce, které obsahují něco nového, co ještě nebylo v regionu vyzkoušeno a co by mohlo být zahrnuto do dalších regionů nebo oblastí činnosti programu Leader. Leader by měl být „laboratoří nových nápadů“. Potřebujeme také ocenit nové chápání inovace ve výzkumu, protože toto lze vnímat jako výsledek vzájemného působení mezi různými hráči, kteří mohou pocházet ze specifického sociálního, politického a ekonomického prostředí. Dynamičnost inovace není dána jen existující znalostní základnou, ale do značné míry i účinností a účelností studijních procesů v systémech inovace. Spolupráce jako důležitý kanál inovace ve „zlepšení inovace a znalostí“ je klíčovým slovem spolupráce. To znamená více spolupráce v oblasti MAS samotných i v jiných oblastech, na národní i nadnárodní úrovni. Týká se to projektů, členů rad, MAS, orgánů a vnitrostátní úrovně. Neměli bychom také zapomínat, že jsme členy velké rodiny Leader. V EU existuje 73 programů Leader+ a 893 MAS. Pro zlepšení inovace je zapotřebí, abychom vytvářeli vlastní nové poznatky a abychom přijímali i nové poznatky z vnějších zdrojů. To znamená více se navzájem podporovat a vyměňovat si nové nápady. Šíření znalostí mohou provádět různí aktéři různými způsoby.

Potřebujeme rozvinout nástroje jako je internet či intranet a kulturu, která podporuje národní a mezinárodní komunikaci. Důležitý je také nábor zaměstnanců a členů rad z různých oblastí odborných disciplín a ochota navštěvovat semináře a využívat odborníky. Na národní i mezinárodní úrovni existují velmi dobré nástroje, jako jsou semináře, časopisy a bulletiny, které bychom mohli více využívat a při jejichž využívání bychom mohli sami být více disciplinováni.

Problémy inovace a spolupráce

Protože spolupráce zahrnuje partnery, kteří pocházejí z různých kultur a mají různé zkušenosti, jde o proces, který je plný potenciálních obtíží. Partneři mohou mít při zahájení spolupráce odlišná očekávání. MAS čelí vnitřním problémům, jako například nedostatečné koordinaci nebo

nehodnému partnerství, ale někdy se též vyskytnou vnější překážky, jako například administrativní průtahy nebo špatný systém podpory. Při překonávání problémů může pomoci způsob vedení projektu a využívané metody.

Podle zprávy nazvané „Transnational Cooperation under Leader II“ („Nadnárodní spolupráce v rámci Leader II“), kterou Observatoř Leader II zveřejnila v roce 2001, se MAS často zaměřovaly na bezprostřední a nejsnáze vysvětlitelné oblasti (například obviňování vnějších činitelů), a přitom problém souvisel spíše s přístupem nebo metodikou a řízením samotného projektu. Vnitřní problémy nadnárodní spolupráce v rámci Leader II vznikaly na úrovni nadnárodního partnerství (jazykové bariéry, kulturní rozdíly, odlišná očekávání a stupeň zapojení atd.): u náplně projektu (stanovení cílů, akcí a činností, metodiky a času); v řízení problémů (koordinace, rozdělení odpovědnosti, sledování a hodnocení atd.); a ve spojení místní a nadnárodní úrovně. Vnější překážky se týkaly finančních, právních a administrativních problémů i potíží spojených s neúčinným systémem podpory nebo nejasnými postupy. Obvykle jsou nejdůležitějším způsobem výměny informací uvnitř organizace a uvnitř sítě příležitostné neformální rozhovory a formální zasedání. Problémy v komunikaci mohou také nastat kvůli časovým omezením, terminologii a jazyku, nedostatečné ochotě sdílet informace, nedostatečným jazykovým znalostem nebo kvůli kontaktování nesprávných osob.

Několik nápadů pro správnou praxi

Zprv je důležité, aby partnerství dobře fungovalo. Když se najdou ti správní partneři a vytvoří se mezi nimi účinné vazby, vytvoří se pozitivní pracovní atmosféra a umožní se jasný přenos a výměna know-how. Správného partnera pro projekt je také možné najít prostřednictvím cených národních a nadnárodních nástrojů, které jsou v Leader+ dostupné díky vytvořeným kontaktům, databázím, internetu, tematickým seminářům atd. První setkání partnerů je skutečně důležité: sejděte se se svými partnery co nejdříve; mluvejte jasně o tom, čeho chcete společně dosáhnout; ponechte během úvodních setkání čas, abyste se navzájem poznali; uspořádejte burzu možných nápadů; a buďte při budování důvěry mezi partnery kreativní. Nezapomeňte, že schopný vyjednavac může pomoci dosáhnout nejlepšího výsledku ze všech zdrojů. Zadruhé musí být v pořádku náplň projektu. Rozlišujte jasně mezi jádrem projektu a souvisejícími činnostmi a cíle určujte podle potřeb. Nejúčinnější a nejvíce inovační projekty se řídí potřebami. Je třeba stanovit jasné operativní cíle, které vedou k viditelným a měřitelným výstupům. Musí být dohodnuty krátkodobé a dlouhodobé cíle. Stanovení realistického akčního plánu znamená, že: rozhodnete o činnostech; činnosti budou co nejkonkrétnější; umožníte horizontální i vertikální rozvoj projektu; rozhodnete, kdo za každou z těchto akcí odpovídá; a vyjasníte, jak by měly být akce hodnoceny a jak by se o nich měly předkládat zprávy. Také musíte zvolit odpovídající metodiku. Dalším bodem pro zvážení je vytvoření tematických pracovních skupin. Klíčový je rovněž proces řízení s jasnou koordinací projektu. Model řízení a koordinace musíte vybrat na základě podrobné diskuse, v níž se shodnete na metodách řízení. Sem patří vytvoření podrobných dokumentů a přezkum fungování zvolené metody řízení. Úkoly sdílejte na počátku projektu i během něj. Sledujte a hodnotte kvantitativně i kvalitativně.

U rozvoje venkova je zásadní zajistit, aby měl projekt vždy místní dopad. Projekty i MAS by měly přinést přidanou hodnotu, která by se měla zakládat na místních potřebách. Dobrým způsobem, jak toho dosáhnout, je šířit výsledky, jichž bylo široce a jasně dosaženo na místní úrovni. Vnější činitele se týkají správné finanční, právní a administrativní struktury a podpory. Dodatečným požadavkem je začlenění dalších zdrojů financování a koordinace. Je zásadní šířit osvědčené postupy a plánovat pokračování projektů zahájených v rámci Leader I, II a Leader+. Běžně lze všechny problémy řešit. Jedním z nejdůležitějších prvků je přístup k výměně informací a ke spolupráci. Není-li hodnota informací nebo spolupráce jasná, bude těžké ostatní motivovat a zapojit.

Inovace uvnitř MAS a zaměření na dopad

Rada MAS je pro rozvoj venkovské oblasti ohromným aktivem. Vedení MAS (stanovená strategie a cíle, kvalitní provedení, ucelenost, vzdělávání personálu, přezkum výkonu) jsou v kombinaci s vytvořenými zdroji (peníze, dobrovolníci, informovanost, budování kapacit) klíčová pro stanovení, zda jsou dopady rozvoje venkova udržitelné. Nejlepší rady se zaměřují na dopad. Účinnost rad a jejich

rozhodnutí může být zásadní. Udržitelný dopad lze vidět ve skutečných změnách venkovských oblastí: v růstu, finanční jistotě, v lepší pověsti i v tom, že ve venkovských oblastech spokojeně žije a pracuje více lidí.

Rada by měla být pestrá: měli by v ní být různí lidé, s různými dovednostmi, z různých demografických skupin a oblastí. Rady by si také měly stanovit své vlastní standardy. Co by se mělo po členovi rady požadovat? Jak by se měla kapacita rady rozvíjet? Velká pozornost by se měla věnovat základnímu zastoupení volebních obvodů, docházce, velikosti rady nebo osobnímu přínosu jednotlivých členů. Podívat se lze i na účast, vedení, růst zdrojů nebo na ochotu rozvoje venkova „prodat“. Základním předpokladem úspěchu je aktivní účast rady, což se týká jak členů rady, tak personálu MAS. Úspěšné rady se též samy hodnotí, aby zajistily růst a obnovu, to znamená, že samy sebe inovují.

Je zapotřebí větší kreativita a riskování

Kreativitu tvoří mnoho věcí: schopnost prezentovat nápady a přesvědčit o nich; intelektuální odvaha; schopnost myslet jinak a pozitivně; respektování nápadů ostatních; a aktivní hledání nových a důležitých informací. Nejlepší inovátoři vybudovali svůj životní postoj na těchto prvcích. Kreativním se člověk může narodit, ale může se jím i stát. Je možné, aby lidé byli tvořivější a aby rozvíjeli své schopnosti inovovat. Dejte si čas na rozmyšlenou, pozorně a aktivně naslouchejte druhým, pomáhejte lidem a povzbuzujte je při rozvíjení a ujasňování jejich nápadů, využívejte otevřených otázek a zajímejte se o nejlepší řešení daného problému. Jednou cestou je účastnit se kurzů, které pomáhají rozvíjet kreativitu. Také je zapotřebí více odvahy při přidělování financí projektům, které se specializují na pilotní akce a nové metody. Orgány by rovněž měly být při svých právních úpravách pružnější a Leader+ by měl být brán více jako nástroj pro financování rizik. V tomto ohledu by se měly vyvinout metody pro měření výsledků inovace.

Inovace je zásadní

Na nové nápady nebo způsoby provádění se může přijít náhodou nebo také mohou být součástí procesu rozvoje. Nové inovace se rodí ze zvědavosti, kreativity a spolupráce. Pokud partneři v projektu nemají přesné ponětí, kam určitým projektem směřují, je dosažení cílů projektu v podstatě nemožné. Také v případě, kdy vedoucí projektu nemají pro svůj projekt přidělené dostatečné zdroje, především pokud jde o pracovní dobu a čas, je téměř nemožné být kreativní. Nikdo však není při řešení otázky inovace sám. Často je k dispozici pomoc ostatních vedoucích projektů, ostatních MAS, členů rady MAS, orgánů apod., kteří jako partneři mohou poznatky a inovace poskytnout a vytvořit systematicky. Jsou lidé, kteří svou způsobilost a zkušenosti získali v různých druzích projektů a mohou k procesu inovace přispět.

Závěr je, že je inovace potřebná, protože budoucnost vyžaduje nové metody, produkty a služby. Inovace se stala důležitějším tématem nejen v kontextu trhů a podniků, ale i v kontextu regionálního růstu a rozvoje. Leader je dokonalým nástrojem pro vyzkoušení nových věcí. Mělo by se na něj pohlížet jako na nástroj pro vylepšení inovace a vytvoření lepší budoucnosti. Inovace je důležitá pro každého a je třeba se jí zabývat stále více. Při riskování zkoušením nových věcí, při změnách právní úpravy, pokud brání inovaci, a při spolupráci na vylepšení inovace je jediným rizikem programu Leader, že bude úspěšný!

Tytti Siltanenová,

odbornice na téma programu Leader+, Develooppi Ltd., Finsko. Paní Siltanenová dříve pracovala v programu Leader II jako vedoucí projektů a hodnotitelka MAS a v programu Leader+ jako vedoucí národní síťové jednotky, v současnosti je nezávislou poradkyní.

Naše přírodní dědictví – rašeliniště

Členské státy: Spojené království, Irsko, Finsko, Francie
Region, oblast: Skotsko, Offaly, Perapohjolan Kehitys, Bretaña
Název vedoucí MAS: Lomond & Rural Stirling LEADER+

Celkové náklady projektu: 494 214 EUR
EU: 203 378 EUR
Další veřejné fondy: 197 531 EUR
Soukromé fondy: 93 305 EUR

„Spojení s dědictvím našich rašelinišť“ je projekt organizovaný partnerstvím několika MAS a vnitrostátních agentur čtyř členských států, které je tvořeno: vedoucí MAS Lomond and Rural Stirling LEADER+ (Skotsko); Offaly Leader+ Company (Irsko); Perapohjolan Kehitys ry (Finsko) a Pays du Centre Ouest Bretagne (Francie). Partnerskými agenturami jsou Scottish Natural Heritage (Skotsko), National

Geological Survey (Finsko), Metsähallitus (Finsko), AMV Natural Areas (Francie) a Cicindele (Francie).

Rašeliniště jsou v Evropě spravována různě a lidé, kteří v jejich blízkosti žijí a pracují, je také různě vnímají. Rozdíly se odrážejí v odlišných úrovních přístupnosti rašelinišť pro návštěvníky. Projekt usiloval o to, aby spolu partneři sdíleli znalosti a zkušenosti o tom, jak lze maximalizovat zážitek návštěvníka, aniž by se přitom rašeliniště narušovala. V příslušných oblastech také každý partner pilotně prováděl inovační přístupy správy rašelinišť se zvláštním zřetelem na zpřístupnění a popis těchto choulostivých lokalit.

Mezinárodní tým poskytl řadu odborných znalostí v těchto oblastech: zvyšování zapojení komunity; popis rašelinišť uměleckými a kulturními prostředky; povzbuzování zájmu mladých o rašeliniště a jejich zapojení do péče o ně; naučné stezky pro hlubší porozumění a celkový zážitek z návštěvy rašelinišť. Financování projektu umožní, aby se uskutečnilo toto:

- Každý z partnerů uspořádá školicí semináře na téma, s nímž má nejvíce zkušeností.
- Každý z partnerů zavede praktický projekt, aby se zkušenosti a znalosti získané výměnami uvedly do praxe.
- Pro všechny správce rašelinišť po celé Evropě se vypracuje příručka osvědčených postupů pro zpřístupnění a popis rašelinišť. Bude zahrnovat zjištění a doporučení z projektu.
- Uspořádá se závěrečná akce určená k šíření informací.

Kontaktní osoba: Anne-Michelle Ketteridgeová
e-mail: ketteridgea@stirling.gov.uk
Internetová stránka: www.irsleaderplus.org.uk
Fotografii poskytla MAS Lomond & Rural Stirling LEADER+

Práce místních průvodců

Členský stát: Belgie
Region, oblast: Valonsko
Název MAS: Asbl Pays d'Anlier, de la Sûre et de l'Attert

Celkové náklady projektu: 55 000 EUR
EU: 22 500 EUR
Další veřejné fondy: 22 500 EUR
Soukromé fondy: 10 000 EUR

Belgická MAS Pays d'Anlier, de la Sûre et de l'Attert by ráda vyvinula iniciativy, které by zlepšily přijímání turistů v regionu. Leader+ poskytl místním cestovním kancelářím příležitost, aby se daly dohromady a vytvořily šest školicích bloků pro místní průvodce.

Tito budoucí průvodci absolvují 50 hodin teoretického školení, včetně těchto témat: komunikace; ekologie a ekosystémy, které jsou propojeny s hlavními prvky specifickými pro daný region; místní kulturní dědictví a dějiny; gastronomie; folklór; místní turistický potenciál; architektura. Během sedmi dnů také uskuteční návštěvy ve všech sedmi samosprávných oblastech regionu.

Cílem projektu je vyškolenit 90 průvodců, kteří budou schopni organizovat pro skupiny turistů zvláštní zájezdy na jeden či více dní. Během prvních dvou cyklů školení získalo osvědčení 20 průvodců. Na školení průvodců se přihlásilo mnoho osob, většinou nezaměstnané ženy (80 %), které hledají sezónní práci. Projekt také upoutal pozornost organizací poskytujících ubytování a správců turistických zajímavostí regionu.

Spolu s „Místními průvodci“ zavedla MAS „Chartu kvality průvodce“, která velmi dobře odpovídá přístupu ke kvalitě vyvinutému pro některé jiné projekty: zlepšení regionálního značení; vytvoření tematických exkurzí; a zvyšování přidané hodnoty místních produktů. Díky Leader+ nyní pracuje několik cestovních kanceláří společně a ve druhé fázi se staly součástí nadnárodního projektu spolupráce, jehož cílem je rozvinout pojetí „rodinné turistiky“. Tento projekt již přinesl výsledky: tři z vyškolených průvodců nyní pracují v místních cestovních kancelářích.

Kontaktní osoba: Geneviève Nivarietová
e-mail: leader+@bastogne.be
Fotografii poskytla Asbl Pays d'Anlier, de la Sûre et de l'Attert

Stabilní prostředí pro koně

Členský stát: Švédsko
Region, oblast: Sörmland
Název MAS: Våg 21

Celkové náklady projektu: 752 093 EUR
EU: 97 860 EUR
Další veřejné fondy: 146 802 EUR
Soukromé fondy: 507 431 EUR

Někteří drobní švédští zemědělci vlastní půdu s nízkou úrodností, která je dokonalým přirozeným prostředím pro koně. Je rovněž dobrou příležitostí pro diverzifikaci zemědělského podniku.

Jezdecké dostihy a parkúr jsou stále populárnější, a protože mnoho majitelů koní žije ve velkých městech, musejí své koně ustát u chovatelů a trenérů. Kvůli nedostatku místa jsou chovatelé nuceni chovat koně v malých výbězích a přes zimu v malých boxech. Dosáhnout toho, aby byli koně chováni přirozeně, tedy aby hříbata zůstávala déle s klisnou a měla přístup do větších výběhů, je již dlouho cílem Ingvara Fredricsona, profesora chovu koní v důchodu, který věří, že klisna je přirozeným trenérem hříbete.

Myšlenkou projektu tedy je, aby se půda drobných zemědělců, která má nízkou úrodnost, využila k vytvoření domova, kde budou koně chováni podle certifikovaného systému, který Leader+ podporuje, a kde budou mít majitelé to nejlepší prostředí pro své koně. Tento certifikovaný systém poskytuje koním několik výhod. Zprv mají možnost se volně pohybovat na rozlehlých oplocených pastvinách nebo zůstat pod střechou a součástí jejich tréninku je běh přes přírodní překážky. Takto se mohou mladí koně víceméně sami trénovat tím, že následují klisnu. Využití transpondérů, které jsou propojeny se speciálními čidly u automatu s kmením a napájením a jsou připojeny na internet, poskytuje majitelům koní možnost sledovat činnost hříbete na dálku.

Projekt řídí „Jump Horse Association“ („Parkúrové sdružení“) a byl vyvinut ve spolupráci s několika zemědělci a profesorem Ingvarem Fredricsonem. Våg 21, MAS programu Leader+, financovala část projektu a hrála klíčovou roli při budování partnerství mezi různými partnery.

Znovuobjevování kvalitního vína s biodiverzitou

Členský stát: Francie
Region, oblast: Pays de La Loire
Název MAS: Layon Saumurois

Celkové náklady projektu: 31 600 EUR
EU: 14 220 EUR
Další veřejné fondy: 14 324 EUR
Soukromé fondy: 3 056 EUR

Tento projekt, který je v programu Leader+ již ve druhé fázi, poskytuje díky práci MAS Layon Saumurois podporu zavedení vinařského regionu prostřednictvím partnerství soukromého a veřejného sektoru. Projekt spojuje místní partnery z různých oblastí, kteří, přestože sdílejí stejný cíl, by spolu běžně nikdy nespolupracovali. Patří mezi ně: pěstitelé vinné révy, místní pobočka „League for the Protection of Birds“ („Liga na ochranu ptáků“), veřejné orgány a různé agentury pro rozvoj cestovního ruchu.

Činnosti se odehrávají na místě, kde produkce vína před nějakou dobou ustala. Po rozhodnutí nezávislého producenta vína znovu zavést na toto místo pěstování vinné révy, a zvýšit tak biodiverzitu, byla v první fázi projektu vypracována studie financovaná programem Leader+. Práce pokračuje druhou fází, jejímž cílem je zkvalitnění prostředí. Místo bylo upraveno a po povolení od příslušného veřejného orgánu, L'ONIVIN, bylo osázeno novou vinnou révou. Zároveň se z financí Leader+ posiluje turistický potenciál místa. Sem patří: výroba informačních panelů, které popisují biodiverzitu a geologické podloží; učební materiály, které představují různé vlastnosti místa (a jež lze rovněž použít v místních školách); a oživení vinice (ve spolupráci s místním vinařským muzeem).

Projekt dosahuje několika socioekonomických a environmentálních cílů najednou: zlepšuje celkový obraz místní oblasti a vinice, vytváří nový „turistický“ produkt, chrání určité živočišné a rostlinné druhy a zvyšuje kvalitu místního vína.

ŘECKO

Frixa: integrace místních kvalitních produktů

Horský region rozvíjí dlouhodobý plán proti hospodářskému úpadku postavený na místních synergích

Úvod

Frixa je typická horská vesnice ležící v obci Skillountos v okrese Illia (severozápadní Peloponés). Většina z přibližně 500 obyvatel vesnice se zabývá zemědělstvím, zejména pěstováním oliv. V posledních deseti letech však příjmy hospodářství významně poklesly, a v důsledku toho nastal značný odliv obyvatelstva, protože se lidé odstěhovali za jinou práci.

Přesto má region významné přednosti díky svému bohatému přírodnímu a kulturnímu prostředí. Nachází se blízko (26 km) známé starověké Olympie, místa konání olympijských her ve starověku, a poskytuje přístup k několika významným archeologickým vykopávkám a památkám. Reka Alfios, která regionem protéká, je také vhodná pro provozování různých volnočasových činností, například jízdy na kajaku, raftingu, stanování apod.

V rámci programu Leader II a následně Leader+ se uskutecnilo několik projektů, které využívají místní přírodní a kulturní zdroje regionu. To přineslo zlepšení kvality života v oblasti a umožnilo návrat části místních obyvatel. V rámci Leader+ bylo při rozvoji těchto podhorských oblastí hlavním zájmem rozvinutí potenciálu starověké Olympie a bylo ho dosaženo mobilizováním jednoho z nejdůležitějších zdrojů: místních lidí.

Obec a MAS Olympis Development S.A. se aktivně pokoušely do projektu zapojit místní obyvatele, kteří odešli do městských oblastí, svými návrhy, které vytvořily nová pracovní místa a dodatečný příjem.

Propojení souvisejících projektů

Různé investice v regionu uskutečněné v rámci Leader II již nastartovaly proces regenerace a tři z těchto projektů získaly další finance, aby mohly v tomto procesu pokračovat.

Jedním z těchto projektů je dětský tábor „Olympia“ (!), který pokračuje v rámci Leader+, zvyšuje svou kapacitu a rozšiřuje své činnosti tak, aby byly vzdělávací i odpočinkové.

Další dva projekty se týkají výroby aromatických (éterických) olejů financované programem Leader II. V této výrobě se destilují místní aromatické rostliny, z nichž se vyrábí esen-

Jedna z řad přírodních krémů dostupných pro spotřebitele

Místní aromatické oleje se zpracovávají v moderní výrobě

ciální oleje, jmenovitě: pomerančový éterický olej, pomerančová růžová voda, citrónový éterický olej, citrónová růžová voda, šalvějový éterický olej, šalvějová růžová voda, heřmánkový éterický olej a heřmánková růžová voda.

Kosmetická laboratoř financovaná v rámci Leader+ nyní tyto rozličné oleje využívá jako suroviny pro výrobu různých kosmetických přípravků, a byla proto umístěna blízko zdroji produkce. Plánované kosmetické výrobky jsou: anti-oxidační krém, pupalkový krém, krém s hedvábím, dermatologický krém a „zubní pasta pro dásně“. Tyto produkty se budou prodávat v síti drogerií po celém Řecku.

Sběr, výběr a balení aromatických rostlin jsou další činnosti, které s výrobou aromatických olejů souvisejí. Tuto práci vykonávají místní obyvatelé a poskytuje jim dodatečný příjem. Kromě dodávek do výroby olejů podnik ročně zpracovává a balí zhruba: 15 000 kg dobromysli, 10 000 kg čaje, 2 000 kg heřmánku, 4 000 kg šalvěje a 200 kg máty peprné. Tyto produkty se distribuují jak na domácí, tak na zahraniční trhy.

Probíhající proces

Kromě zjevných synergií mezi výše uvedenými činnostmi poskytují výrobní jednotky výbornou příležitost pro vzdělávání návštěvníků z nedalekého dětského tábora „Olympia“ o životním prostředí. Například mohou děti výrobu navštívit a sledovat celý výrobní postup, od sběru aromatických rostlin, přes jejich třídění až po balení, a mohou vidět výrobu olejů a kosmetiky. V jednotlivých výrobních jednotkách se také nacházejí malé předváděcí místnosti, kde jsou produkty vystaveny a kde je také prostor pro semináře a prezentace.

Všechny tyto různorodé činnosti vytvářejí další synergie a zlepšují vyhlídky na zvýšení prodeje jiných místních produktů. Jedna malá lisovna olivového oleje například bez jakékoli finanční podpory Leader+ začala stáčet olivový olej z tohoto regionu. Mezi další prodávané místní produkty patří med, místní cukrářské výrobky a sladkosti.

Inovační podpora hospodářství v regionu

Výsledkem těchto relativně nízkých investic financovaných z programů Leader II i Leader+, je udržitelné využití místních zdrojů regionu, a to přírodních i lidských. To pomohlo zvrátit hospodářský úpadek regionu a zapůsobilo jako místní hospodářský multiplikátor.

Všechny podniky v projektu se drží „paktu místní kvality“, který je součástí programu místního rozvoje. Tento program je navržen tak, aby vytvořil síť podniků a podpořil kvalitní produkty i poskytování vysoce kvalitních služeb cestovního ruchu. Region získal významnou přidanou hodnotu. Dosud bylo vytvořeno 33 sezónních míst a 2 stálá pracovní místa. Toho se do značné míry dosáhlo díky vertikálnímu začlenění těchto projektů do místního hospodářství.

Zároveň investice učiněné v rámci Leader II a Leader+ vykazují některé inovační rysy, včetně: originálního způsobu využití místních produktů; zvýšení kvality tradičních produktů a výroby nových produktů; a růstu alternativního cestovního ruchu souvisejícího s přírodními zdroji.

Hlavní inovační rysy se však týkají spolupráce a vytváření sítě a následných možností, které toto nabízí pro další rozvoj cestovního ruchu a poskytování úplnějšího spektra produktů.

Integrace místních kvalitních produktů

Clenský stát: Řecko
Region, oblast: Západní Řecko
Název MAS: Olympia Development S.A.
Počet obyvatel: 56 598
Rozloha: 1 556 km²

Dětský tábor
Celkové náklady projektu: 436 615 EUR
EU: 151 765 EUR
Další veřejné fondy: 89 723 EUR
Soukromé fondy: 195 127 EUR

Kosmetika z aromatických olejů
Celkové náklady projektu: 265 470 EUR
EU: 92 914 EUR
Další veřejné fondy: 53 094 EUR
Soukromé fondy: 119 462 EUR

Balení aromatických rostlin
Celkové náklady projektu: 72 334 EUR
EU: 26 911 EUR
Další veřejné fondy: 11 131 EUR
Soukromé fondy: 34 292 EUR

Kontaktní osoba: Anastasia Gavou
Adresa: Krestena Skillountos, GR 270 55
Telefonní číslo: +30 262 50 24 990, 24 991
Číslo faxu: +30 262 50 24 991
e-mail: anol@otenet.gr
Internetová stránka: www.anol.gr

Fotografie poskytlá fecká národní síťová jednotka

Poznávání místní oblasti na kole...

NIZOZEMSKO

Venkovská výměna v Noord Bevelandu

Odlišný způsob, jak mobilizovat místní zdroje a zaměřit se na strategii pro zvyšování přidané hodnoty místních produktů, mezi něž patří i region samotný

Úvod

Pro lidi žijící ve venkovských oblastech je důležité chápat změny krajiny a umět se s nimi vypořádat, zejména s ohledem na zvláštní události, jako byla v Nizozemsku například krize slintavky a kulhavky v roce 2001.

Venkovská výměna je metoda, která může v takových případech pomoci poskytnout strukturu nebo referenční bod. Pomáhá totiž vymezit otázky důležité pro oblast a umožňuje o nich diskutovat. Výsledkem je řada praktických doporučení, která lze využít jako pomoc při řízení procesu změny.

O venkovské výměně

Venkovská výměna je prokázanou metodou, kterou vyvinula střediska pro rozvoj venkova v USA (Glynwood Center) a ve Spojeném království (CEI Associates). Závisí na odbornících, kteří v oblasti, kterou předtím neznali a neměli s ní ani žádné kontakty, dobrovolně stráví jeden týden, aby pochopili její zvláštní charakter a potenciál. Tito odborníci zároveň s pomocí dotazníku sestaveného místními obyvateli zkoumají, co si lidé a organizace z této oblasti přejí.

Odborníci jsou vybráni podle toho, jak jejich odborné znalosti vyhovují otázkám, které chce hostitelská oblast řešit. Protože tým odborníků přichází do oblasti bez předchozích představ, vnáší jeho členové často nový pohled a ptají se na otázky, které by jinak ani nebyly položeny.

...a zastávka pro seznámení s místním produktem

Kroky podniknuté v průběhu venkovské výměny mohou být shrnuty takto:

- vytvořte výbor místní akční skupiny;
- konzultujte všechny aktéry v oblasti a na základě toho vytvořte dotazník oblasti;
- uspořádejte „týden výměny“; vyjednávač vybere členy týmu;
- proveďte výměnu;
- zformulujte na základě doporučení týmu akční plán;
- vyhodnoťte výsledky.

První nizozemská zkušenost

V září 2003 hostila komunita Noord-Beveland (v provincii Zeeland) více než týden tým venkovské výměny, který tvo-

řili dva američtí, tři britští a tři nizozemští odborníci, kteří se předtím neznali. Jejich cílem bylo vyřešit tuto základní otázku přijímacího místního organizačního výboru (Local Organising Committee, LOC): *Jak povzbudit hospodářský rozvoj ostrova (zlepšit kvalitu života ve venkovských komunitách) využitím a vylepšením stávajících přírodních zdrojů, tj. specifické přírody a krajinné scenerie?*

Po intenzivním týdnu prohlídek pamětihodností, diskusí, setkání a jednotlivých rozhovorů s mnoha orgány Noord-Bevelandu, obyvateli i mezi sebou byli odborníci schopni nabídnout řešení této otázky. Svě názory přednesli velké delegaci zastupující komunitu ostrova i návštěvníky v oblasti. Členy delegace byli mimo jiné zástupci nizozemského ministerstva zemědělství, kteří mají na starost rozvoj venkova.

V kontextu Leader+

Síť Leader+ podpořila v Nizozemsku pilotní projekt této metody především proto, že je slučitelná s kritérii Leader+, neboť jde o inovaci a o přístup „zdola nahoru“. Zdá se, že program venkovské výměny dobře funguje, protože obyvatelstvo hostitelské oblasti rozvíjí iniciativy a přebírá odpovědnost za své akce. To znamená, že iniciativy vzešlé z takovýchto výměn si obvykle získají širokou podporu.

Venkovská výměna také stimuluje místní vedení a podporuje ducha komunity hostitelské oblasti. Například orgány, které spolu jinak nekomunikují, v průběhu výměny intenzivně spolupracují, což může vést k výraznému novému chápání problémů a dosud neprobíraných otázek. Mělo by se rovněž zdůraznit, že nejde o vládní iniciativu, ale projekt zorganizovaný na nejnižší úrovni.

Financování Leader+ se využilo ke stimulaci procesu konzultací: návod, jak vytvořit místní organizační výbor; jak zapojit místní obyvatelstvo; podpora při formulování hlavní otázky; a pomoc při hledání vnějších odborníků pro týden výměny.

Krajina a identita jako místní zdroj

V Noord Bevelandu byl projekt přijat s velkým nadšením, jak ukazoval počet lidí, kteří se chtěli zapojit do místního organizačního výboru.

Jedním z hlavních výsledků, které proces konzultace ukázal, bylo, že ačkoli obyvatelé Noord Bevelandu skutečně krajinu, scenerii, klid a otevřený prostor svého regionu oceňovali, nikdy jej nepovažovali za něco, na co by mohli být pyšní, nebo za zdroj, který by bylo možné využít. Významným závěrem týdne výměny bylo, že region má důležitý zdroj, který je možné uvést na trh, ale pouze trvale udržitelným způsobem. Vynořila se tedy otázka: *Jaké zvláštní místní aspekty, které prospívají oblasti i lidem, kteří tu žijí a pracují, můžeme při propagaci regionu použít?*

Po týdnu výměny se vytvořilo několik akčních skupin, které pracovaly s doporučeními týmu. Tato práce zahrnovala propojení zemědělské minulosti regionu a cestovního ruchu a vytvoření propagačních materiálů. Dalším výsledkem bylo posílení vztahů s národním parkem v regionu a nové možnosti pro zemědělské odvětví, například nové plodiny, které jsou atraktivní pro turisty a návštěvníky.

Závěr je, že díky iniciativě venkovské výměny si komunita Noord-Beveland položila otázku, na niž dostala několik odpovědí. Přesto však možná bylo nejdůležitějším výsledkem to, že se ve strategii rozvoje venkova více oceňuje spolupráce.

Venkovská výměna v Noord Bevelandu

Členský stát: Nizozemsko
Region, oblast: Zeeland
Název MAS: Noord- en Midden Zeeland
Počet obyvatel: 99 993

Rozloha: 851 km²
Celkové náklady projektu: 60 900 EUR
EU: 6 000 EUR
Další veřejné fondy: 20 000 EUR
Soukromé fondy: 34 900 EUR
Období způsobilosti projektu: 2002–2003

Kontaktní osoba: Paní Wisseová
Adresa: Sociëteit Noord Beveland,
Marinuswerf, 12 4493 Kamperland,
Nizozemsko
Telefonní číslo: +31 33 43 26 024
Číslo faxu: +31 33 49 40 791
e-mail: Leadernetwerk@etcnl.nl

Fotografie poskytla nizozemská národní síťová jednotka

FRANCIE

Objevování tradičních dovedností v Haut Jura

Nová turistická trasa zdůrazňuje zvláštní dovednosti a zimní sporty, aby podala lepší přehled o tom, co se děje „za oponou“

Úvod

Haut Jura je region se střední nadmořskou výškou, najdeme zde hory a lesy. Nabízí dobře rozvinuté odvětví sportovního cestovního ruchu, nezaměnitelné řemeslné a výrobní tradice a množství tradičních dovedností, které koření v konkrétních zeměpisných oblastech.

Tradiční dovednosti může návštěvník najít na různých místech: řemeslné dílny, průmyslové výrobny, muzea a příležitostně též místa přírodních krás s turistickým zázemím. Místa na objevných trasách se nacházejí ve čtyřech obcích a dvou „departementech“: Chaux-Neuve; Chapelle des Bois (Doubs); Bois d'Amont; a Prémamanon (Jura).

Navic se MAS Parc du Haut Jura (*) rozhodla vytvořit veřejně přístupnou tematickou síť míst, která bude podporovat nejen místní speciality, ale také lidi, kterých se týkají. Tato iniciativa hodlá soustředit dovednosti do regionálního kontextu (v rámci hranic parku) a uvnitř sítě je rozvíjet (spíše než aby se iniciativa zaměřila na jediné téma, organizaci nebo obec) a dále reagovat na potřebu rozprostřít činnosti po celém regionu.

Inovační trasy podle dovedností

Organizování zájezdů na základě místních dovedností řeší několik problémů:

- řemeslníci, průmysloví výrobci a muzea řemesel se propojují, aby veřejnosti ukázali, jak se řemeslo vyvinulo a jak jej lze provozovat;
- díky tomu je jednodušší organizovat pro turisty zájezdy na míru a předvádět ukázky;
- těží se z etnologického výzkumu, který je tak možné zpřístupnit širšímu publiku.

Cíl sítě zájezdů je poměrně inovační, protože přináší kultury, vzdělávací a na cestovní ruch orientovaný rozměr do míst, která byla původně vytvořena k jiným účelům. Díky zájezdům jsou dějiny, podnikatelské aktivity a sport propojeny jediným tématem (sněh). Návštěvníci tak mají přehled o různých činnostech a je pro ně snazší pochopit celkový obsah projektu.

Chápat, co lidé opravdu chtějí

V roce 2001 provedla MAS sociologickou studii se zaměřením na historické aspekty, aby se lépe pochopila důležitost sněhu pro region Haut Jura. Zároveň se uskutečnilo dotaz-

Odpočinek od sněhu

níkové šetření předem vybraných osob v tzv. „objevných“ místech. Tato místa byla vybrána buď kvůli tomu, že měla zájem otevřít se veřejnosti, nebo již měla propagaci a politiku rozvoje. Výsledkem šetření bylo, že se vybralo několik podniků, aby se staly součástí sítě „Espaces et Temps de la Neige“ (*Místa a období sněhu*). Tato síť je veřejně-soukromá a zahrnuje: ekologické muzeum, „Centre National de Ski Nordique“ (*Národní středisko severského lyžování*) a výrobce lyží.

V roce 2003 započala prováděcí fáze a v roce 2004 byla síť čtyř vybraných míst vytvořena a otevřena pro veřejnost. Výstava a propagační materiály použité na různých místech měly dohodnutou grafickou úpravu a byly vytvořeny v rámci iniciativy „rozvoj cestovního ruchu“. To zahrnuje i reklamní kampaň.

Realizace nápadu v praxi

Cíl projektu je kulturní a zaměřuje se na obyvatele přírodního parku i na návštěvníky z jiných oblastí. Během zájezdů do těchto míst může návštěvník díky tištěnému průvodci, který kombinuje etnologické a dějepisné informace, „cestovat“ různými scénami.

Originální přístup k pojetí zájezdů znamená, že tento projekt nabízí skutečně alternativní způsob propagace a rozvoje místních zdrojů a dovedností tradičních v oblasti. Patří sem rovněž podpora rekonstrukce a zpřístupnění míst veřejnosti. Každé místo je ve skutečnosti členem projektu

(*) Název MAS je odvozen od jména přírodního parku „Parc du Haut Jura“.

a odpovídá za vytvoření veřejného přístupu a poskytnutí informací potřebných pro individuální návštěvníky i prohlídky s průvodcem.

MAS různé projekty koordinuje a zajišťuje stupeň jejich soudržnosti. Má na starost definování vzdělávacího obsahu, propagaci a marketingovou strategii i vytvoření nástrojů pro komunikaci, které se sítě specificky týkají. Zabývá se žádostmi míst o dotace a podepisuje dohody s příjemci pomoci. Místa mohou také podepisovat samostatné dohody s finančními partnery.

Využití kulturních hodnot s Leader+

Program Leader+ umožnil, aby se otázka místní identity řešila experimentálním projektem, který se zakládal na mobilitě a zohledňoval různé pohledy na region. Na místní úrovni například projekt poskytl silnou identitu a obraz, ačkoli se týkal pouze části masivu Jura.

Zvyšuje také přidanou hodnotu tím, že vytváří novou síť, která dává kulturní hodnotu místům, jež byla původně určena k jiným účelům. Spojení různých projektů se stejným tématem zase pomáhá vytvářet nové nápady. Propagační materiály použité na různých místech jsou zaměnitelné a lze je použít v dalších kontextech, jako je například: ekologické muzeum „Maison Michaud“; místo pro severské lyžování, stadion pro skoky na lyžích „Tuffes-Prémanon“; výstava designu ve společnosti Vandel; a výstava a film o skocích na lyžích. Tyto činnosti také pomáhají rozvíjet další partnerství.

Podpora programu Leader+ poskytuje dotčeným místům zaručenou úroveň financování po několik let, což také pro projekt znamená aktivní závazek.

Metody tohoto projektu se použijí i u dalších témat (hračky, opracování dřeva atd.), aby se síť rozšířila a posílila a aby nejspécifitější prvky byly přenosné do jiných projektů. Majitelé projektu uznali, že různost míst navržených pro zájezd pomohla rozvinout jejich vlastní specifická pole a že byl Leader+ zdrojem inovace schopným posílit místní hospodářský rozvoj.

Tradiční dovednosti v Haut Jura

Clenský stát: Francie
Region, oblast: Franche-Comté
Název MAS: GAL Parc du Haut Jura

Počet obyvatel: 2 648
Rozloha: 1 651 km²
Celkové náklady projektu: 146 900 EUR
EU: 64 735 EUR
Další veřejné fondy: 82 165 EUR
Období způsobilosti projektu: červenec 2003–červen 2005

Kontaktní osoba: Olivier Givre
Adresa: Maison du Haut-Jura, F-39310, Lajoux, Francie
Telefonní číslo: +33 384 34 12 37
Číslo faxu: +33 384 41 24 01
e-mail: o.givre@parc-haut-jura.fr
Internetová stránka: www.parc-haut-jura.fr
Fotografie poskytla francouzská národní síťová jednotka

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Objevování „Otevřené sítě kostelů“

Inovační přístup k cestovnímu ruchu se stává součástí strategie dědictví regionu a souvisí s prosperitou venkova

Úvod

Území tohoto projektu pokrývá venkovské oblasti hrabství Wrexham (Wrexham County Borough) ve východním Walesu a je tvořeno několika různými zónami: zemědělskou oblastí na vysočině, okraji měst, nížinami a chovem ovcí. Je to také oblast v blízkosti měst Chester, Manchester a Liverpool, a tedy domov lidí, kteří do těchto měst dojíždějí za prací. To má za následek nevyvážené příjmy: v ostrém kontrastu tu existují některé lépe prosperující komunity i oblasti chudoby a strádání.

MAS Northern Marches Cymru, se snaží o rozvinutí kapacit své venkovské komunity tím, že se zaměřuje na témata Leader+: co nejlépe využívat kulturních a přírodních zdrojů, zvyšovat kvalitu života ve venkovských oblastech.

V jednom takovém projektu „Open Church Network“ (Otevřená síť kostelů), spojila MAS 12 kostelů ve Wrexham County Borough a tento projekt již od svého spuštění v roce 2003 zkoumá inovační přístup k cestovnímu ruchu spojenému s kostely.

Odhalení potenciálu dědictví

Projekt rozvíjí v celé oblasti Leader+ síť turistických příležitostí komunity. To znamená, že venkovské kostely poprvé pracují společně, učí se od sebe navzájem a využívají úspor z rozsahu, aby návštěvníkům nabídly kvalitní produkty.

V budovách kostelů je velký kus historie a dědictví. Každý kostel a jeho přidružené budovy byly pro návštěvníky atraktivnější přidáním jednoduchých věcí, například: informačních panelů, které zdůrazňují zvláštní zajímavé prvky, tabulky s otvírací dobou, nových lavic apod. V jednom z kostelů bylo například za pomoci členů místní komunity otevřeno návštěvnícké centrum, které zdůrazňuje bohaté dějiny budovy a jejího okolí. Figurka mnicha vypráví, jak asi vypadal život ve Walesu v 7. století; stejným způsobem se využily další aspekty dědictví a kultury, aby informovaly o místních hrdinech, včetně známého básníka, i o jedinečné architektuře církevních staveb. Tato činnost lidí povzbudila, aby navštívili některé z neprozkoumaných venkovských oblastí Wrexham County Borough.

Vytváření identity

Provedlo se zkoumání „značky“ oblasti, aby se pro Otevřenou síť kostelů vytvořila silná identita. Síť je propagována jako nový zážitek pro návštěvníky a využívá se přitom

Jeden ze dvanácti kostelů sítě

vysoce kvalitních marketingových materiálů: vlastní logo, balíčky pro návštěvníky a plakáty. Značka kvality byla na počátku považována za zásadní, aby se síť dostala na konkurenceschopné místo na trhu.

„Otevřená síť kostelů“ je tak propagována jako kvalitní zážitek pro návštěvníky a povzbuzuje návštěvníky, aby v oblasti strávili více času. Místní poskytovatelé služeb již začali těžit z vyššího počtu návštěvníků, kteří využívají místní zařízení a nakupují místní produkty. Tím se zase zvyšuje cestovní ruch založený na malých komunitách a povzbuzují se opakované návštěvy.

Jako „projekt pro všechny“ se rovněž naplánovaly školní výlety a marketing zacílený na cestovní kanceláře a reklama ve specializovaných publikacích přilákaly širší publikum.

S pomocí Leader+

Leader+ sehrál roli katalyzátoru při tvorbě sítě 12 kostelů (11 venkovských a 1 ve městě Wrexham) a poskytl financování pro různé společné marketingové materiály a školení. Projekt rozvinul ducha komunity a zvýšil zapojení lidí – aby mohly být kostely otevřené pro veřejnost děle, najali se místní dobrovolníci. Northern Marches Cymru podpořila

dobrovolníky školením o přijímání turistů a o turistických aktivitách, a zvýšila tak jejich přínos k projektu. Dobrovolníci jsou především ženy, které díky novým dovednostem poskytují neocenitelné znalosti o oblasti a pomáhají předávat informace o kultuře a dějinách regionu mladší generaci.

Kostely leží v srdci místních komunit, a tvoří tudíž ideální místo pro plánování a propagaci festivalů a událostí, které oslavují historické dědictví a kulturu oblasti. Příkladem je roční program událostí, který je propojen s vikendy evropského dědictví, a festival umění, který pořádá rada Wrexham County Borough.

Přínos společné práce

Dalším přínosem společné práce v síti je společný nákup. To znamená, že všechny kostely v síti mohou nakupovat kvalitní zboží ve velkém za zvýhodněné ceny. To nejen podporuje síť, ale umožňuje to i vytvořit vedlejší příjem, který je přínosný zejména pro menší kostely.

Hlavní hodnota tohoto projektu se ale týká zlepšení infrastruktury kostelů. Plánované přidání dalších děje-

pisných nástěnek zajistí, že „Otevřená síť kostelů“ může budoucím návštěvníkům nabídnout něco, o co je trvalý zájem. Tím se pomůže trvalé udržitelnosti projektu a zajistí se, aby každý kostel sítě stál za návštěvu.

Pokračování přitažlivosti

Rozvoj akcí projektu a vzdělávací program budou přitahovat nové návštěvníky, a povedou tedy k vyšší tvorbě příjmu. Probíhající nábor zajistí síť šikovných a nadšených vyskolených dobrovolníků, aby se zajistilo, že kostely zůstanou otevřené.

V říjnu 2005 se k síti přidaly další čtyři kostely, čímž se spolu s „objevnou trasou“ plánovanou pro rok 2006 zajistí, že „Otevřená síť kostelů“ získá renomé jako významná turistická atrakce Wrexhamu.

Tato síť již byla citována jako příklad osvědčených postupů a byla prezentována na workshopech v jiných oblastech, aby se informovalo o postupech při tvorbě takové sítě. Tato důležitost již byla podtržena zahrnutím sítě do strategie místního dědictví, která usiluje o povzbuzení hospodářské prosperity venkovských oblastí Wrexhamu a o zvýšení informovanosti o propojení dědictví a místních komunit.

Otevřená síť kostelů

Členský stát: Spojené království
Region, oblast: WALES, Northern Marches
Název MAS: Northern Marches Cymru

Počet obyvatel: 35 245
Rozloha : 424 km²
Celkové náklady projektu: 332 483 EUR
EU: 289 229 EUR
Další veřejné fondy: 9 725 EUR
Soukromé fondy: 33 529 EUR
Období způsobilosti projektu: prosinec 2003 – prosinec 2006

Kontaktní osoba: Karen Harrisová
Adresa: Northern Marches Cymru, Whitegate Industrial Estate, Wrexham, Wales LL13 8UG
Telefonní číslo: 01978 29 83 83
Číslo faxu: 01978 36 57 43
e-mail: karen.harris@wrexham.gov.uk
Internetová stránka: www.wrexham.gov.uk/nmc

Fotografie poskytla národní síťová jednotka Spojeného království